

ZEFEKTÍVNIENIE VÝUČBY BEZPEČNOSTI PRÁCE NA ZÁKLADNÝCH ŠKOLÁCH

Jozef HARANGOZÓ - Ivana TUREKOVÁ

MAKING WORK SAFETY TEACHING MORE EFFICIENT IN PRIMARY SCHOOLS

METES**Motivation - Education - Trust - Environment - Safety 2020**

ABSTRAKT

Vzdelávanie v oblasti BOZP je celoživotným vzdelávacím procesom. Tvorí významnú súčasť každodenného života, zvlášť v príprave na povolanie. Je to pojem s ktorým sa najčastejšie stretávame v spojení so zamestnaním, pracoviskom, prácou so strojným zariadením, či zamestnancami. Málokto si uvedomí, že s určitou formou vzdelávania BOZP sa stretávame už v útlom veku. Deťom od šiestich rokov čítame dookola školské poriadky, zásady správania sa a rôzne pokyny. Učiť žiakov rozpoznávať nebezpečenstvá a vyhodnocovať riziká je neodmysliteľnou súčasťou akejkoľvek činnosti. Táto oblasť je dôležitá nie len pri praktickej výučbe technických predmetov, ale aj pri bežnom správaní sa žiakov na škole. Z praxe totiž vieme, že najviac nežiadúcich udalostí a úrazov sa stáva v dôsledku nedisciplinovaného správania sa žiakov.

Článok popisuje zefektívnenie výučby bezpečnosti práce na základnej škole pomocou NAPO filmu. NAPO film, ako nástroj grafického zobrazenia situácií z oblasti BOZP nám slúžil na zobrazenie rôznych nebezpečných situácií na pracovisku, v domácnosti a v cestnej premávke. Využili sme materiály vytvorené Európskou agentúrou pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci a otestovali sme funkčnosť celého procesu výučby.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: vzdelávanie, BOZP, NAPO film

ABSTRACT

Health and safety education is a lifelong learning process. It forms an important part of everyday life, especially in vocational training. It is a term that we most often encounter in connection with employment, workplace, work with machinery, or employees. Few people realize that we encounter some form of health and safety education at an early age. From the age of six, we read school rules, principles of conduct and various instructions all around. Teaching students to recognize hazards and assess risks is an integral part of any activity. This area is important not only in the practical teaching of technical subjects, but also in the normal behavior of students at school. We know from practice that the most adverse events and injuries occur as a result of undisciplined behavior of students.

The article describes streamlining the teaching of occupational safety in primary schools using NAPO film. NAPO film, as a tool for graphical representation of health and safety situations, served us to depict various dangerous situations in the workplace, at home and in road traffic. We used materials created by the European Agency for Safety and Health at Work and tested the functionality of the whole teaching process.

KEYWORDS: education, safety and health at work, NAPO film

ÚVOD

Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci. Pojem, ktorý nás navádza spájať si túto problematiku s určitým pracoviskom, strojným zariadením alebo zamestnancami. Len zriedka niekomu napadne, že sa daná problematika bezprostredne dotýka detí už v nízkom veku. Vytvorenie bezpečných pracovných podmienok pre deti je nesmierne dôležité v každom výchovno-vzdelávacom zariadení.

Výchova a vzdelávanie budúcej generácie si vyžaduje náležitú pozornosť, pretože práve prostredníctvom procesu výchovy a vzdelávania sa formuje vzdelanostná úroveň budúcej generácie, ktorá bude v budúcnosti kreovať našu spoločnosť a tvoriť hodnoty. Preto, ak chceme budovať a rozvíjať bezpečné správanie sa a obmedziť riziko vzniku úrazov, je potrebné učiť deti o bezpečnosti a ochrane zdravia už od malička. Stane sa tak prirodzenou súčasťou hier a ich života. Rozvojom správnych návykov v predprimárnom vzdelávaní získajú deti správny postoj k bezpečnosti a ochrane zdravia, čo si so sebou poniesú ďalej do pracovného života. A zásady bezpečného správania tak budú považovať za niečo úplne automatické a prirodzené [1], [2].

METODIKA

Cieľom práce bola aplikácia výučbových materiálov vytvorených Európskou agentúrou pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci do vyučovacieho procesu a otestovať ich funkčnosť. Povedomie o týchto výučbových materiáloch je medzi pedagógmi veľmi nízke. Z toho dôvodu by sme chceli, aby sa vyučovacie hodiny s touto problematikou aplikovali do viacerých základných škôl. Pre naše potreby sme použili študijné zdroje, ktoré boli vyvinuté pre potreby výučby BOZP na základných školách - NAPO film.

Obr. 1 – Animovaná postava Napo (napofilm)

NAPO film je séria klipov, vytvorená Európskou agentúrou pre bezpečnosť a ochranu zdravia a pri práci, spolu s konzorciom, ktoré bolo vytvorené s členov rôznych krajín práve pre tento účel. Seriál filmov o Napovi sa vyrába pomocou počítačovej grafiky. Vystupujú v nich postavy z pracovného prostredia, ktoré čelia bezpečnostným problémom. Hlavná postava Napo (Obr. 1) a jeho partneri používajú jazyk bez slov. Ich príbehy sú poučné. Vyvolávajú otázky a podnecujú diskusie o špecifických aspektoch bezpečnosti pri práci. Niekedy poskytujú praktické riešenia alebo k nim vedú. Hlavným cieľom tohto projektu je upútať pozornosť na problematiku BOZP. Napo a jeho priatelia túto problematiku približujú prostredníctvom zaangažovanosti, zábavných príbehov a humorného a bezstarostného prístupu. „Bezpečnosť s úsmevom“ – je Napo v prínos k bezpečnejšiemu, zdravšiemu a lepšiemu pracovisku [3].

NAPO film pre učiteľov

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, spolu s konzorciom pre Napa vypracovala súbor vzdelávacích nástrojov pre učiteľov v oblasti ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci, ktoré sú zamerané na predstavenie tém týkajúcich sa bezpečnosti a ochrany zdravia deťom v základných školách vzdelávacím, ale zároveň zábavným a nápaditým spôsobom s použitím klipov o Napovi. Cieľová veková skupina sú deti vo veku od sedem do jedenásť rokov o význame ochrany

zdravia a bezpečnosti. Flexibilné lekcie sú navrhnuté tak, aby sa hodili do predmetov existujúceho učebného plánu na posilnenie a podporu ich vyučovania.

Lekcie zahŕňajú:

- osobnú zdravotnú a sociálnu výchovu,
- vedu,
- bezpečnosť cestnej premávky,
- jazykovú výučbu,
- humanitné vedy [4].

Zavedenie výučbového materiálu do vyučovacieho procesu

Napo filmy boli premietané žiakom 3. a 5. ročníka vybranej základnej školy na hodinách anglického jazyka. Ročníky sme určili na základe dvoch vekových skupín, pre ktoré sú klipy vytvorené. Vyučovaciu hodinu sme vybrali na základe skutočnosti, že v klipoch sú používané jednoduché anglické výrazy, ktoré sú náročnosťou prispôsobené znalostiam detí daného veku.

Deti vo veku 7 až 9 rokov začínajú myslieť abstraktne, rozvíjajú si zručnosti odôvodňovania a okrem učenia sa pozorovaním sa posúvajú k učeniu pomocou jazyka a logiky. Predstavenie bezpečnosti a ochrany zdravia v tomto veku je kľúčové pre vytvorenie základov bezpečných a zdravých návykov [4].

Na základe 4 filmov o Napovi, ktoré sú určené pre žiakov v tomto veku sme vypracovali kvíz, ktorého úlohou bolo preveriť znalosti žiakov z preberanej problematiky. Cieľom bolo vyhodnotiť a posúdiť, či žiaci klipom rozumejú, či je náročnosť preberanej problematiky primeraná ich veku. Aktivity sme pre ich zdĺhavosť rozdelili do dvoch vyučovacích hodín.

Prvá vyučovacia hodina bola zameraná na bezpečnostné značky a značenia. V prvej časti hodiny boli žiakom pustené dva klipy (Obr. 2). V druhej časti hodiny dostali žiaci kvíz zameraný na premietanú tematiku (Obr.3).

Obr. 2: Premietanie výučbového materiálu Obr. 3: Vypracovávanie kvízu žiakmi 3. ročníka žiakom 3. ročníka

VÝSLEDKY

Úlohou žiakov bolo samostatne odpovedať na otázky a vyplniť zadané úlohy. Kvíz (obr.4) vyplnilo 19 detí, z toho 13 chlapcov a 6 dievčat. Úspešnosť jednotlivých otázok je vyhodnotená v tabuľke č. 1.

KVÍZOVÉ OTÁZKY PRE ŽIAKOV VO VEKU 7 – 9 ROKOV ZAMERANÉ NA ZNAČKY

V otázkach s možnosťami zakrúžkujte vždy jednu správnu odpoveď.

1. Čo označuje žltá značka v tvare trojuholníka?

a) výstrahu
 b) haváriu
 c) príkaz

2. Nakreslite ľubovoľnú výstražnú značku.

3. Aké nebezpečenstvo vám hrozí, ak nerešpektujete výstražnú značku?

a) nehrozí nám nič
 b) hrozí nám úraz
 c) neviem

4. Vyfarbite zákazovú značku správne.

5. Kde môžete vidieť značku zákaz fajčiť?

a) doma v obývačke
 b) vo fajčiarskej kaviarni
 c) na čerpacej stanici

6. Nakreslite značku, ktorá hovorí o zákaze fajčiť.

7. Napíšte miesto, kde by táto značka mala byť.

8. Čo označuje modrá značka v tvare kruhu?

a) odporúčanie
 b) príkaz
 c) zákaz

9. Nakreslite svoju vlastnú príkazovú značku a napíšte, čo znamená.

10. Aké nebezpečenstvo vám hrozí, ak nerešpektujete túto značku?

a) odpadnú vám uši
 b) poškodenie zraku
 c) poškodenie sluchu

11. Akei farby sú núdzové značky?

a) oranžovej
 b) modrej
 c) zelenej

12. Nakreslite jednu núdzovú značku.

13. Čo znamená núdzová značka z ukážky?

a) núdzový východ
 b) pozor nebezpečenstvo
 c) zákaz prechodu

14. Aký problém mal NAPO v ukážke?

a) videl veľa škatúl
 b) bál sa zostať sám
 c) nevedel nájsť núdzový východ

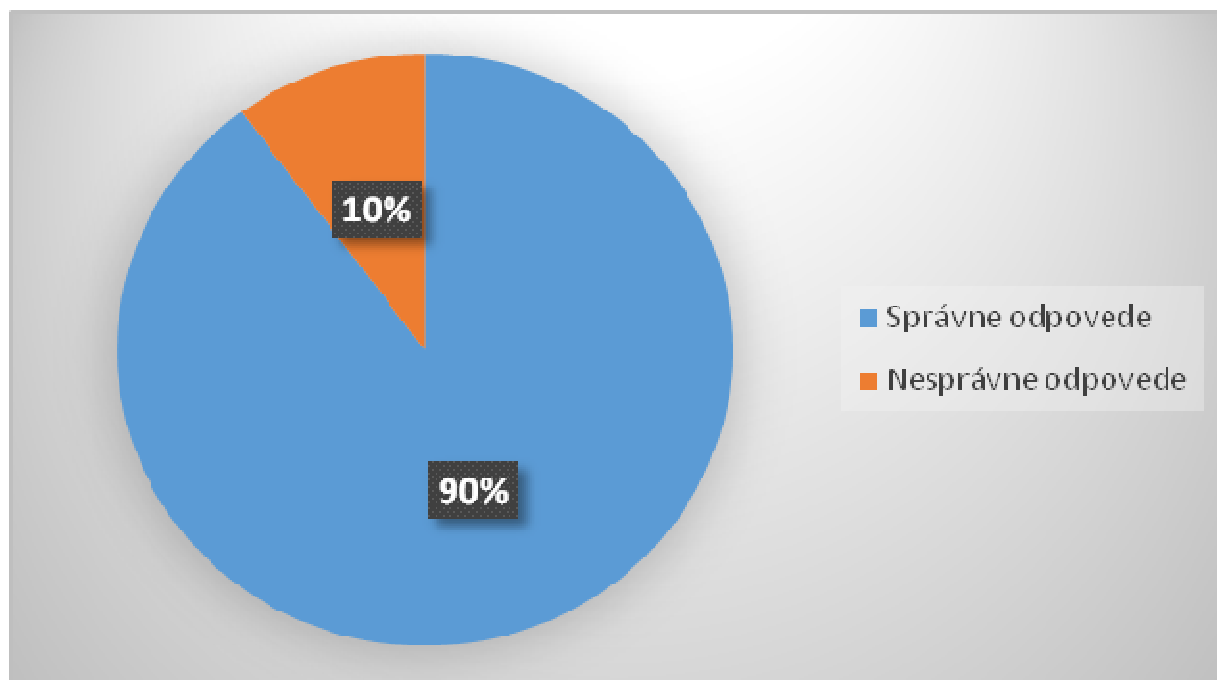

Obr. 4: Kvíz pre žiakov vo veku 7 – 9 rokov zameraný na značky

Tabuľka 1: Vyhodnotenie správnosti odpovedí k daným otázkam

Číslo otázky	Správna odpoveď			Úspešnosť [v %]
	Chlapci [počet]	Dievčatá [počet]	Spolu [počet]	
1	12	6	18	94,74
2	12	6	18	94,74
3	13	6	19	100
4	13	4	17	89,47
5	13	6	19	100
6	12	3	15	78,95
7	11	6	17	89,47
8	12	5	17	89,47
9	9	5	14	73,68
10	10	6	16	84,21
11	11	6	17	89,47
12	12	6	18	94,74
13	11	6	17	89,47
14	11	6	17	89,47

Na základe dosiahnutých výsledkov žiakov v tomto kvíze, môžeme povedať, že žiaci preberanú problematiku pochopili. Z reakcií žiakov, ktorých sme boli svedkami môžeme povedať, že video bolo pre nich poučné, ale zároveň i zábavné. Ohlasy na celú hodinu, film i kvíz boli veľmi pozitívne. Celková úspešnosť žiakov v tejto aktivite bola 89,85 % (Graf 1). Práve z tohto čísla usudzujeme, že náročnosť materiálu je primeraná. Myslíme si, že ak by bola náročnosť filmov zvýšená, bolo by to len prínosom pre väčšinu žiakov tejto vekovej kategórie.

Graf 1: Celková úspešnosť žiakov vo vykonanej aktivite, zameranej na bezpečnostné značky a značenia

ZÁVER

S nahliadnutím do histórie môžeme sledovať, že v súčasnosti sa problematika bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov základných škôl ubera iným smerom. V minulosti sa nežiaduce udalosti často riešili až po ich vzniknutí. V dnešnej dobe je bezpečnostný systém postavený na preventívnych opatreniach, ktoré majú nežiaducim udalostiam zabrániť alebo ich aspoň minimalizovať. V dnešnej modernej dobe prebieha vyučovanie na základných školách inými metódami ako v minulosti. Učitelia využívajú rôzne interaktívne nástroje a technológie na svojich vyučovacích hodinách. S prihliadnutím na túto skutočnosť je prekvapivé, že v tomto smere sa pozabudlo na výučbu bezpečnosti žiakov, ktorá už po mnohé roky zostáva na rovnakej úrovni.

V práci sme sa zamerali na implementáciu verejne dostupných vzdelávacích materiálov pre žiakov 3. ročníka základnej školy.

Na základe dosiahnutých výsledkov žiakov v kvíze, môžeme konštatovať, že zavedenie výučbového materiálu do vyučovacieho procesu bolo úspešné. Náš zámer bol na jednej strane vzdelávací a výchovný, teda smeroval k žiakovi a na druhej strane informačný smerom k pedagógom, pretože pedagógovia nevedeli o existencii týchto lekcií. Na základe spokojnosti pripravených materiálov sa pedagogický zbor rozhodol aplikovať lekcie i do ostatných tried, čo pokladáme za významný prínos našej práce.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- [1] J. Urdzíkova & M. Kordošová. Výchova a vzdelávanie k bezpečnému správaniu sa v predprimárnom vzdelávaní – prvý krok k celoživotnému vzdelávaniu. Správa z výskumnej úlohy. Inštitút pre výskum práce a rodiny, Bratislava, 2018. [online]. Bratislava. [cit. 2020. 08.21]. Dostupné na: <https://ivpr.gov.sk/vychova-a-vzdelavanie-k-bezpecnemu-spravaniu-sa-v-predprimarnom-vzdelavani-prvy-krok-k-celozivotnemu-vzdelavaniu-bozp-jana-urdzikova-miroslava-kordosova-2018/>
- [2] ENETOSH – normy na výber vhodných školiteľov, príprava harmonizovaného a kvalitného obsahu odbornej prípravy a návrh systému certifikácie. Dostupné na: http://www.enetosh.net/webcom/show_page.php/_c-134/_nr-5/_lkm-140/i.html
- [3] Napo. *Napofilm*. [online] [dátum: 20. 3 2015.] [Http://www.napofilm.net/sk/the-napo-story](http://www.napofilm.net/sk/the-napo-story).
- [4] Napo film pre učiteľov. *Napofilm*. [online] [dátum: 20. 3 2015.] <http://www.napofilm.net/sk/napo-for-teachers>.

ADRESY AUTOROV

doc. Ing. Ivana Tureková, PhD.

UKF v Nitre, PF, Katedra techniky a informačných technológií, Dražovská cesta 4, 949 74 Nitra, Slovenská republika

e-mail: iturekova@ukf.sk

Ing. Jozef Harangozó, PhD.

UKF v Nitre, PF, Katedra techniky a informačných technológií, Dražovská cesta 4, 949 74 Nitra, Slovenská republika

e-mail: jharangozo@ukf.sk

RECENZIA TEXTOV V ZBORNÍKU

Recenzované dvomi recenzentmi, členmi vedeckej rady konferencie. Za textovú a jazykovú úpravu príspevku zodpovedajú autori.

REVIEW TEXT IN THE CONFERENCE PROCEEDINGS

Contributions published in proceedings were reviewed by two members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.